

A Szerb Köztársaság alkotmánya (Az SZK Hivatalos Közlönye, 98/06. szám) 138. szakaszának 1. bekezdése, illetve A Polgári Jogvédőről szóló törvény (Az SZK Hivatalos Közlönye, 79/05. és 54/07. szám) 31. szakaszának 2. bekezdése és A Tartományi Ombudsmanról szóló tartományi képviselőházi rendelet (VAT Hivatalos Lapja, 23/02., 5/04., 16/05. és 18/09. szám) 33. és 35. szakaszának alapján, valamint a nemzeti kisebbségek nyelvének és írásának Szerbiában való hivatalos használatáról végzett kutatásokkal összegyűjtött tények és adatok alapján a Polgári Jogvédő és a Tartományi Ombudsman

MEGÁLLAPÍTTJA

a következőket

Az egyes anyakönyvi hivatalok munkájában mulasztások vannak, amelyek a következőkből állnak:

Az anyakönyvi hivatalokban a nemzeti kisebbségekhez tartozók személyi nevének az anyakönyvbe az illető nemzeti kisebbség nyelve és helyesírása szerinti bejegyzés sorrendjét, nem hajtják végre azonos módon.

Különbözőképpen járnak el a nemzeti kisebbséghez tartozó személyi nevének a nemzeti kisebbség nyelvén és annak helyesírása szerinti bejegyzés iránti kérelem kapcsán azokban az esetekben, amikor az anyakönyvekbe a személyi név szerb nyelven, cirill írással van bejegyezve – némelykor a személyi név megváltoztatására irányuló kérelem szerint, némelykor pedig a bejegyzés módosítására irányuló kérelem szerint.

A Szerb Köztársaság területén működő anyakönyvi hivataloknak a nemzeti kisebbségekhez tartozók személyi nevének a nemzeti kisebbségi nyelv és annak helyesírása szerinti bejegyzése iránti kérelmek kapcsán, ugyanazon jogi és tényszerű helyzetekben tapasztalt különböző gyakorlata és eljárása azzal a következménnyel jár, hogy a polgárok nincsenek egyenlő jogi helyzetben az ezen alapon folytatott döntések meghozatala és eljárások tekintetében, egymás között pedig különböznek az összetettség, a tartam és a költségek szerint, ami ellentétben áll a jó közigazgatás elveivel.

Az anyakönyvi kivonatok űrlapjainak nyomtatását részletesebben szabályozó Az anyakönyvek és az anyakönyvi űrlapok vezetéséről szóló útmutatás és a nemzeti kisebbségekhez tartozók nyelvének és írásának hivatalos használatára való jogának érvényesítése nincs összhangban A nyelvek és írássok hivatalos használatáról szóló törvénnyel, mert előírja, hogy azokban a helyi önkormányzati egységekben, amelyekben az alapszabály megállapítja, hogy a nemzeti kisebbséghez tartozók nyelve hivatalos használatban van, az útmutatás 134-136. pontjaiban foglalt anyakönyvi kivonatok űrlapjainak hátoldalára lehet nyomtatni az anyakönyvi kivonatok rovatainak elnevezéseit a nemzeti kisebbségi nyelven és írással is, nem pedig két nyelven, ahogyan azt A nyelvek és írássok hivatalos használatáról szóló törvény előírja.

A munkában megállapított fogyatékoságok alapján a Polgári Jogvédő és a Tartományi Ombudsman az Államigazgatási és Helyi Önkormányzati Minisztériumhoz intézte a következő

A J Á N L Á S T

Szükséges, hogy az Államigazgatási és Helyi Önkormányzati Minisztérium (a továbbiakban: Minisztérium) a hatáskörébe tartozó elengedhetetlen intézkedéseket foganatosítson, hogy az anyakönyvi hivatalokban azonosan alkalmazzák azokat a törvényi rendelkezéseket, amelyek megállapítják a nemzeti kisebbséghez tartozók személyi nevének az anyakönyvekbe való párhuzamos bejegyzésének módját és sorrendjét.

Szükséges, hogy a Minisztérium elengedhetetlen intézkedéseket foganatosítson, hogy valamennyi anyakönyvi hivatal a Szerb Köztársaság területén, a nemzeti kisebbséghez tartozók személyi nevének a nemzeti kisebbségi nyelven és annak helyesírása szerinti bejegyzés iránti kérelmei kapcsán azokban az esetekben, amikor a személyi név szerb nyelven és cirill írás szerint van bejegyezve, azonos módon és a polgárok legjobb érdekében járjanak el.

A Minisztériumnak Az anyakönyvek és az anyakönyvi űrlapok vezetéséről szóló útmutatásnak A nyelvek és írások hivatalos használatáról szóló törvény rendelkezéseivel összhangban végrehajtott módosításaiban biztosítania kell az anyakönyvi kivonatok űrlapjainak két nyelven történő nyomtatását.

Az Államigazgatási és Helyi Önkormányzati Minisztériumnak az ezen ajánlás kézhezvételének napjától számított 60 napon belül értesítenie kell a Polgári Jogvédőt és a Tartományi Ombudsmant a foganatosított intézkedésekről és eljárásról.

INDOKOK

A személyi névnek az anyakönyvekbe való eredeti alakban történő bejegyzése, alapul szolgál a személyi névnek más közokiratokba és hivatalos nyilvántartásokba való bejegyzése jogának érvényesítéséhez. A személyi névnek a saját nyelven és ezen nyelv helyesírása szerinti használatra irányuló jog érvényesítésével, lehetővé válik a nemzeti kisebbségekhez tartozóknak az önazonosságuk alkotmányos és törvényes védelmének alkalmazása.

A nemzeti kisebbségek nyelvének és írásának használatára irányuló jogot a Szerb Köztársaság alkotmánya (Az SZK Hivatalos Közlönye, 98/06. szám) szavatolja, amely többek között megállapítja, hogy a nemzeti kisebbségekhez tartozók „a saját nyelvükön használják a család-és utónevüket”. A nemzeti kisebbségek jogainak és szabadságjogainak védelméről szóló törvény (A JSZK Hivatalos Lapja, 11/2002., A SZCG Hivatalos Lapja, 1/2003. szám - Alkotmányos Alapokmány és az SZK Hivatalos Közlönye, 72/2009. szám - más törvény) a 9. szakaszban előírja, hogy a nemzeti kisebbségekhez tartozóknak joguk van a személyi nevük és a gyermekeik nevének szabad megválasztására és használatára, valamint a személyi nevüknek valamennyi közokiratba, hivatalos nyilvántartásba és személyi adatok gyűjteményébe való bejegyzésére a nemzeti kisebbséghez tartozó nyelven és annak helyesírása szerint. Ez a jog nem zárja ki a személyi névnek a szerb nyelven és cirill írással való párhuzamos bejegyzését.

Azonban, annak ellenére, hogy a Szerb Köztársaság jogrendjében a nemzeti kisebbséghez tartozó személyi nevének használatára irányuló jogát az alkotmányos jog rangjára emelték és azt részletesen törvények szabályozzák, az ezen jog alkalmazásában lényeges fogyatékoságok észlelhetők, amit a Polgári Jogvédő meg is állapított a nemzeti kisebbségek nyelve és írása hivatalos használatára irányuló jog érvényesítéséről a 2009/2010. évben végrehajtott kutatásai során. A kutatások eredménye, többek között, megerősítette, hogy különböző gyakorlat áll fenn az anyakönyvi hivatalok munkájában és hogy a nemzeti kisebbségekhez tartozók személyi nevének a nemzeti kisebbség nyelvén és annak helyesírása szerinti bejegyzése alkalmával az anyakönyvvezetők különböző eljárásaival szembesülnek a személyi név bejegyzésére irányuló kérelmek kapcsán.

A Szerb Köztársaság helyi önkormányzati egységeiben végrehajtott kutatások során különbségeket állapítottak meg a személyi név anyakönyvbe való bejegyzése tekintetében. Különböző gyakorlatot észlelt a Vajdaság AT-beli helyi önkormányzatok és a Szerb Köztársaság többi részeinek helyi önkormányzati egységei között. A Vajdaság AT területén levő helyi önkormányzati egységek anyakönyvi hivatalaiban, amelyekben kutatásokat végeztek, a nemzeti kisebbséghez tartozó személyi nevét először azon nemzeti kisebbségi nyelven és annak helyesírása szerint írják be, amelyhez tartozik, azután pedig szerb nyelven és cirill írással, míg a Szerb Köztársaság többi részeinek helyi önkormányzati egységeiben a nemzeti kisebbséghez tartozó személyi nevét először szerb nyelven és cirill írással írják be, azután pedig a nemzeti kisebbség nyelvén és annak helyesírása szerint. Ezzel kapcsolatban elengedhetetlenül szükséges hangsúlyozni, hogy A nyelvek és írások hivatalos használatáról szóló törvény (Az SZK Hivatalos Közlönye, 45/91., 53/93., 67/93., 48/94., 101/05. és 30/10. szám) 18.a szakaszának rendelkezései és Az anyakönyvekről szóló törvény (Az SZK Hivatalos Közlönye, 20/09. szám) 17. szakaszának 1. bekezdése előírja, hogy a személyi nevet szerb nyelven és cirill írással kell bejegyezni, a nemzeti kisebbséghez tartozóknak pedig joguk van a személyi névnek a nemzeti kisebbséghez tartozó nyelve és annak helyesírása szerint bejegyezni, ami nem zárja ki a szerb nyelven és cirill írás szerinti párhuzamos bejegyzést.

Ezen kívül, a kutatások rámutattak a nemzeti kisebbséghez tartozók személyi nevének az anyakönyvekbe való bejegyzési módjának különböző gyakorlatára - a helyi önkormányzati egységek egyes anyakönyvi hivatalában a nemzeti kisebbséghez tartozó személyi nevét zárójelben jegyzik be, másoknál pedig sorban zárójel nélkül, a harmadik esetben pedig két sorban.

A kutatás rámutatott arra is, hogy a nemzeti kisebbséghez tartozók, ugyanezen jog érvényesítése alkalmával, az egységes jogrend keretében, különböző tényszerű helyzetben vannak. Ugyanis, kiderült, hogy az anyakönyvi hivatalok különféleképpen járnak el a nemzeti kisebbséghez tartozóknak a személyi nevének azon nemzeti kisebbségi nyelv és annak helyesírása szerinti bejegyzésére irányuló kérelem kapcsán, amelyhez tartoznak, amikor a személyi nevek az anyakönyvekbe csak szerb nyelven és cirill írással vannak bejegyezve. Az egyes anyakönyvi hivatalok a személyi nevek bejegyzését a család-és utónév megváltoztatására irányuló rendes eljárás szerint végzik, más esetben rövidített eljárásban, harmadik esetben pedig a bejegyzés módosítását, némelyek pedig a bejegyzés helyreigazítását végzik. Ez a polgárokkal szembeni egyenetlen elbírálást eredményezi azon tényről függően, hogy mely helyi önkormányzati egység területén érvényesítik a jogukat: a) az eljárás összetettsége (a névváltoztatás rendes eljárásában az ügyfélnek meg kell küldenie azon bizonylatot, hogy nem

büntetett előéletű, az adóhivatali bizonylatot és az állampolgársági bizonylatot, más eljárásokban nem ilyen az eset; b) az eljárás tartama („rögtön”, egy nap határidőn belül vagy néhány napos határidőn belül) és c) költségek (az egyes helyi önkormányzati egységek nem fizettetnek illetéket, azoknál pedig, amelyek ezt teszik, az illeték összege különböző).

Valamennyi illetékes szervnek szem előtt kell tartania, hogy kizárólag a törvény szerint kell eljárnia, hogy szakszerűen és hatékonyan kell válaszolnia a polgárok kérelmeire, hogy a polgárok szükségleteit kell szem előtt tartania és azok teljesítését, nyitottnak és könnyen hozzáférhetőnek kell lennie a polgárok számára, irántuk tiszteletben tartással és figyelemmel kell viszonyulnia, valamint ne okozzon kárt a polgároknak, hanem lehetővé kell tennie a számukra a jogaik érvényesítését és védelmét a lehető legnagyobb mértékben, ugyanakkor a közérdeket is őrizve.

Az egyenrangú bánásmód kötelezettsége a közigazgatási szervektől megköveteli, hogy ugyanabban a jogi helyzetben egyformán járjon el valamennyi polgárral szemben, de azt is hogy a lényegesen különféle helyzetekben ne alkalmazza a jogszabályokat ugyanazon a módon.

Végül pedig, a kutatás megerősítette azt a tényt, hogy Az anyakönyvek és az anyakönyvi űrlapok vezetéséről szóló útmutatás (Az SZK Hivatalos Közlönye, 109/09., 4/10. szám - helyreigazítás és 10/10. szám) 137. pontja nincs összhangban A nyelvek és írások hivatalos használatáról szóló törvény 18. szakaszának 3. bekezdésével.

Ugyanis, A nyelvek és írások hivatalos használatáról szóló törvény 2. szakaszának 1. bekezdése, többek között, előírja, hogy a nyelv és írás hivatalos használatának tekintendő főként a nyelvnek és írásnak a városi és községi szervek, valamint a község és a város területén közmegbízatásból eljáró szervezetek által előírt nyilvántartások vezetésében való használata, továbbá a polgárok megállapított jogainak érvényesítésében érdekekkel bíró közokiratok és egyéb okmányok kiadása, Az anyakönyvekről szóló törvény 3. szakaszának 1. bekezdése pedig előírja, hogy az anyakönyvek, a kivonatok és bizonylatok, amelyeket az anyakönyvek alapján adnak ki, közokiratok.

A nyelvek és írások hivatalos használatáról szóló törvény 18. szakasza 3. bekezdésének rendelkezése előírja, hogy a közokiratok űrlapjait, valamint a nyilvántartások űrlapjait azon területek számára, amelyeken a nemzeti kisebbségi nyelvek hivatalos használatban vannak, **kétnyelvűen kell nyomtatni, szerb nyelven és valamennyi kisebbségi nyelven, amelyek hivatalos használatban vannak.**

A szóban forgó Útmutatás a 137. szakaszban előírja, hogy azokban a helyi önkormányzati egységekben, amelyekben az alapszabály megállapítja, hogy a nemzeti kisebbséghez tartozó nyelve hivatalos használatban van, az Útmutatás 134 - 136. pontokban foglalt anyakönyvi kivonat űrlapjának **hátsó oldalán ki lehet nyomtatni** az anyakönyvi kivonatok rovatainak elnevezéseit a nemzeti kisebbségi nyelven és írás szerint is, ha pedig több nemzeti kisebbség nyelve van hivatalos használatban, a szöveget e nyelveken is abc sorrendben kell kiírni.

Mérlegelve a megállapított tényezőket és a törvényi jogszabályokat, a Polgári Jogvédő és a Tartományi Ombudsman ajánlást intézett az Államigazgatási és Helyi Önkormányzati Minisztériumhoz, **hogy a jogszabályok következetes alkalmazásával és az anyakönyvi hivatalok munkájában való egységes gyakorlattal biztosítsák a nemzeti kisebbséghez tartozó polgárok jogainak védelméhez való egyenjogú hozzáállást a személyi névnek azon nemzeti kisebbségi nyelv és helyesírása szerinti bejegyzésre és használatra való jog érvényesítésének kapcsán, amelyhez tartozik, 60 napos határidőt állapítva meg az észlelt fogyatékoságok kiküszöbölésére és az erről szóló értesítés kézbesítésére.**

POLGÁRI JOGVÉDŐ

Saša Janković

TARTOMÁNYI OMBUDSMAN

Aniko Muškinja Hajnrih